

I. N. I.
EXERCITATIONUM PHILOSOPHICARUM

Quinta continuata

D E

ORIGINE LIN-
GVÆ LATINÆ;

*Cum consensu Ampliſſ. Fac. Philoſophica,
In Regiâ Academia Aboënſi*

Ad Diſputandum publicè propoſita,

PRÆSIDE,

M. ENEVALDO SVENONIO,
Gyldenhielmiorum Alumno, Eloq. Profes-
ſore Ordinario.

RESPONDENTE

MAGNO LAURENTII BROCHIO.
ABOENS.

*In Auditorio inferius Majori ad Diem 12 Maji. A. g
1660. horis conſuetis Matutinis.*

A B O Æ

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

Amplissimis, Consultissimis, prudentissimis ac integerrimis VIRIS,

DN. MARTINO *Stilling*/ Regij Dicafterij,
quod Aboæ in magno Ducatu Finlandiæ viget, Assessori,
Patrono exoptatissimo, gratissimo pectoris affe-
ctu perpetuò colendo.

DN. NICOLA O *Siezen*/ Regio in celebri
Aboënsi Fennorum Metropoli Consuli gravissimo, Mecæ
nati & Promotori meo magno, grato animo per o-
mnem ætatem studiose prosequendo.

DN. LAURENTIO BROCHIO, curiæ
Aboënsis itidem Consuli dignissimo, Parenti meo charis-
simo, quovis observantiæ & obsequij genere in o-
mni vita plurimum honorando.

DN. SVENONI BROCHIO, illustriss.
Comitis Dn. Ebbæ *Stråhes*/ Prætori in Bothnia orien-
tali attentissimo, Patruo meo amatissimo, be-
nefactori benignissimo.

DN. JOHANNI *Bachster*/ civitatis Aboënsis
Mercatori solertissimo, Affini meo svavissimo, &
fautori propensissimo.

DN. JACOBO *Bachster*/ Ejusdem Civitatis
Negotiatori perassiduo fautori & affini
benevolentissimo.

*Exercitium hoc disputatorium in animi
grati Tesseram submissè, piè & offi-
ciose inscribere volui*

MAGNUS L. BROCHIUS.

c. 27. Diphthongorum mutationis exempla profert. Ai in æ, *Αἰνείας* Æneas: in A longum, *κραίπαλη* crapula: in E breve, *βαίνω* venio, *Φαίνεσθαι* fenestra: in I *ἄχαιὸς* achivus. Au vel manet, *ταῦρος* taurus; vel mutatur in u, *σαυρὸς* furus, id est, pilcis g. vel abijcitur, *παύρον*, parum, nisi à parte ducatur: nam paulum inde venit omninò. Ei ante consonantem semper in I, si sit naturalis verbo, *Θησείδης* Thesides, *νελὸς* Nilus; at *Ξενοφῶντα* non sic, nisi græcè loquamur syllabæ gratiâ; nam in *Ξείνω* adventitia est. At sæpius in E productū, excip. *Δαρειὸς* Darius, at *λυκείον* lyceum; interdum in e correctum more Dorico, expuncto I, *Φοινίκειον* puniceum. In fine vocum quoq; unicâ litera scriptum fuit in vetustissimis codicibus, ut Orphi, Ulyssi, quod erat *ὄρφεϊ*, *ὄδυσσεϊ*. Itaq; in meris latinis pronunciandum quidam volunt, idem pro eisdem: isdem pro eisdem more Æolico. Ey manet, *Φεῦ* heu: abijcit y, *Ἀχιλλεύς* Achilles. Itaq; etiam *Achilleus* legitur in obliquo (ec. Horat. *Heu pervicacis ad pedes Achillei*. Neq; enim putat *Scal. d. l.* verum esse, in u mutari, exemplo verbi *Φεύγω* fugio: nam ab aoristo ductum fuit *ἔφυγον*, sic *ἐρέυγω* ructo, dempto E, & posito frequentativo. OI in OE, *ποινή* poena: patitur diphthongus hæc divisionem æolicam *κοῖλον κοῖλον*, *τροῖα τροῖα*. interdum pars ejus aufertur *ποιητής* poëta. Nunc vertitur vel in Ei, *οἶ* hei; vel in u, *Φοινίκειον* puniceum. Oy in U, *μοῦσα* musa; in O longum, *βὸς* bos, in o breve *βέλομαι* volo: in E, *ὄδους* dens, *πὸς* pes: in av *λέω* lavo. OI diphthongus spuria in legitimam OE, *κωμωδία* comœdia: in o *ὠδή* ode.

c. 28. Consonantium mutationis exempla quoq; in promptu sunt: β facile & legitime transit in u, *ἄββα* avus:

in affinem etiam ph, θρίαμβος triumphus. Γ in c, Γῆν
 εἰς Cajus: quemadmodum enim apud Athenienses αὐ-
 τόχθονες, reliquosq; Græcos σπαρτοί; ita Latinis à ve-
 tustate Opici, indigenæ & Caij dicti sunt. in Ν, ἀγγελος
 angelus: nonnunquam abijcitur, γνώριμα norma. Δ ni-
 si ad morem reliquarum interdum retinetur, ut δόλος
 dolus, in L, Ὀδυσσεύς Ulysses; in B δὲ bis; in S: nam
 quo flexu græci φαρμάδην, Latini arenosum flexu
 suo dicunt. Ζ nisi retineatur ζέφυρος Zephyrus; in SS,
 μάζα massa; in I ζεύγος jugum. Θ in th, Θράσων
 Thraaso; in T θρίαμβος triumphus: in D, θεός Deus.
 Κ in C, καλεῖν calare, κάλλος calo; in Q, κἄτερα πο-
 licè, pro καὶ ἕτερα quatuor; quum enim dixissent: U-
 num, alterum, tria; pro quatuor dixere: & cœtera, &
 altera. Ut apud poetam: *Aurea mala decem misi: cras al-
 tera mittam.* Sic ex καὶ ἕνους & unum, cum syllabâ pa-
 ragogicâ, deduxere vocem *Quinç;* in G, κυβερνάω gu-
 berno. Λ nisi manserit, λίβος libis; in D μελετᾶν medi-
 tari. Addi potest, in Ν μέλος mens; hinc procul du-
 bio membrum. Μ nisi retentum μοχλός mœchus, in
 B, μῆλα balare; cœterum omittitur, σάγματα sagus,
 sagitta. Ν nisi maneat, νῆν Ninus, in D, κρινώ cæ-
 do, E. g. Eurip. ἐκ ἀνστετῶν ἐλθῶν τὸν ἄριστον; in L, Νύμφαι
 Lymphæ, quandoq; tamen Nymphæ, Virg. *Dant famuli ma-
 nib. Nymphas.* in M, παιγνιον Pægnium; additur Romano-
 rum proprijs, Cato κἄτων, demitur ab his Græcorū proprijs,
 σίμων Simo, rursusq; additur in appellativis, δὲς dens. Ξ in
 C, ὄξυς acris; in SC, ἀξίωη ascia. Π in B, πυξός buxus, nisi reti-
 neatur, πυρρός Pyrrus; ἀπὸ ab, ἔσω sub; accipit etiam aspira-
 tionem τροπᾶων trophæum. ρ nisi retentum, ἀῆρ aer, in N,
 καρκίνος cancer, ne esset carcer; in D, γαυριόω gaudeo. Σ
 in D,

in D, μέσον medium; tollitur quoq; non solum in inflexione primâ πυρρίας Byrria, sed etiam in alijs, ἄλσας, & in principio, σκύτ@, cutis: in X, ἄϊας Ajax: in R, κυβερνήτης gubernator. T in S, ὄσᾶ ossa, Θεσσαλός Thessalus. Φ in Ph, Φορμίω Phormio: in F, Φύω fundus, Φῶ, for. χ in Ch, χρωμίς Chromis: in G, ἄρχω angus: in C, λόχ@ locus: in Q, λέγω, λέλοχα loquor, sic ἀχεῶ@, aqua, unde poëta: *Loculaq; inventis Acheloiæ miscuit unis.* ψ in PS, φύλλον psyllium, & in BS, ἄραβς Arabs. Aspiratio manet, ὁμῶς homo, animal sociale; adimitur, ἄμμα amentum; mutatur in S, ἔδ@, sedes, in V, ἔρπων Verpus. Tandem inter vocales interponitur nunc v conf. ὄϊς ovis, quod & præponitur, ἴς vis; nunc C, σπέ@, specus &c.

18. *Omnes Figura & mutationes memorata eveniunt.* α. ἐνθωνίας causa, ut *meridies non medidies.* β. Differentiæ gratiâ, ut λύκ@, lupus, quo distingvatur à *luco.* γ. propter compendium, ut *Nutrix pro nutritrix, à nutritum.* δ. ob consuetudinem, quæ licet interdum prava, quoniam semel insedit, tanquam altera natura legis vim obtinere solet. Neq; mirum est, ait Luth. nostram linguam ab imperitis depravari, cum nos vicissim regnante barbarie, lat. linguam egregiè corrupimus.

19. *Cæterum, eadem Figura & variationes locum in reddenda ratione Originationis omnium ortarum Linguarum inveniunt: quæ quò varioribus constant vocibus radicatis, & pluribus literis servilibus, eò densiori derivationis involvuntur caligine, & minori denominationis perspicuitate nitent:* Quales sunt, Lingva Ruthenica seu Russica, & reliquæ sclavonicæ, Polonica, Bohemica, Hungarica &c. Nota:

Denominata vox, cui ne unica quidem Radicata litera superest, suspectæ notationis fit, nisi forma sit evidentior.

20. *Quemadmodum non ubiq, nec in omnibus pariter disciplinis, sic neq, in Philologia par ἀκριβεια & subtilitas servari potest.* Sic enim Aristoteles ait l. 1. Eth. Nic. c. 3: τὸ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἀπασι τοῖς λόγοις ἐπιζητητέον, ὡς περὶ εἰδὲ ἐν τοῖς δημιουργημένοις. His Regulis, & unicâ adhuc prægnanti addendâ, observatis, fortitèr iri obviam quibusvis lingvarum ortarum originis & natalium oppugnatoribus potest.

21. Tandem quòd una lingua in aliam vel dialecto, vel toto genere discrepantem degenerare facilè, cum ætate, tum populorum emigratione queat, sequentibus testatum facio documentis: 1. Lingva moderna patriæ nostræ quantum ab antiquâ illâ dialecto Svecicâ distet, loquuntur non solum antiqua variarum provinciarum, sed & cõmunia legisteria, *Ronunga Styrisse* & alia vetustatis multa monumenta Runica. 2. Lingvæ veteris Teutonicæ hodierno germanorum stylo dissimilimæ exempla nobis sistunt Gothicarum & Longobardicarum rerum Scriptores aliquot Veteres, ex Bibliothecâ *Bon. Vulcanij* & aliorum; *Lugdun Batavorum* A. Chr. 1617. impressi, idq; præmissis *Iornande de Reb. Geticis*, & *Paulo Warnefrido de gestis longobard.* comment. Anon. in *Lit. Goth.* pag. 55. seqq. & 65. &. In ipsis vocibus seorsim, ut: *Ambachi*, servus. *Barn*, Filius. *Burch*, civitas. *Cunit*, Grex. *Drou*, comminatio. *Drut*, Dilectus. *Geheizan*, pollicitatio. *Geili*, lascivia. *Gilumfida*, oportunitas. *Gomman*, Maritus. *Grave*, præses. *Haluin*, Summitates montium, unde fortè, *Alpes*. *Heilhastono*, Sacerdotes. *Holdin*, Adjutores. *Itmalentage*, Die festo, *Iemer*, semper. *Labah*, pelvis, *Labban*, pallium. *Lichen*,

Lichen, placere. Lidin, Sicera. Loccha, Cincinni. Magin, cognata. Man, Homo. Mihhil, Magnus. Misilsucht, Lepra, Moina, Nequaquam. Quena, Uxor. Reve, Uterus. Spunnen, Ubera. Saban, Linteum. Sachs, Gladius longus. San, Citò. Scaffanera, Prægnans. Sige, Victoria. Samir, Tanquam. Thiornun, Virgo. Thiu, Ancilla. Unberenti, Sterilis. Vngireh, Tumultus. Vrebebelin Schelte, Petulans accusatio. Wamba, Venter. Winister, Sinister. Vzaz, Sed. In Zeso, à dextris. Zitenmeisteron, Magistratus. Zuibar, Amphora. ß. In ipso textu, cui præfatur his verbis idem author:

Specimen

Veteris Lingvæ Teutonicæ.

Extat apud me exemplar Harmonia quatuor Evangeliorum, quam Tatianus B. Iustini discipulus, & (ut Victoris Capua Episcopi verbis utar, quibus in præfatione, quam huic Harmoniæ præfixit, utitur) fortassis adhuc B. Iustini lateri adherens, solerti compaginatione disposuit; quem quidem Victorem Sixtus Senensis in Bibliothecâ sacrâ scribit claruisse Anno Domini 481. E cujus Harmonia Evangelica vetustissimâ interpretatione Teutonicâ, depromam nonnulla, quæ hujus lingvæ studiosi, cum Gothicâ conferre possint, eâq; sese oblectare tantisper, dum Harmoniam illam integram Latinè paritèr & Teutonice edam. Quâ quidem interpretatione Teutonicâ, crediderim. nullum in eâ lingvâ extare scriptum antiquius.

I. SALUTATIO ANGELICA ITA SE HABET

Conjuncta cum supplemento Elisabethæ Luc. 1.

v. 28. HEIL wuisthu gebono follu, truchtin mit thir. Gifegenot sis thu in wuibon. Et paulo post: v. 42. Inti gifegenot si thie wuahsmo thinero wuamba.

II. CANTICUM MARIE VIRGINIS,

- v. 46. MIKKILOSO min sela truchtin.
 v. 47. Inti gifah min geest in Gote, minemo heilante.
 v. 48. Bithiu vuantha her geschouuota odmuoti sinero thiuui. Seno nu fon thiu saliga mih quedent alla cunnu.
 v. 49. Bithiu vuantha mir teta mikilu thie tar mahtig ist; inti heilag sin namo.
 v. 50. Inti sin mildida in cunnu inti in cunnu inan forhtanten.,
 v. 51. Teta maht in sinemo arme; Zispreitta ubarhubtigit muote sines herzen.
 v. 52. Nidar gifatta machtige van sedale; inti arhuob odmuotige.
 v. 53. Hungerente gifulta guoto; inti otage forliet itale.
 v. 54. Inphieng Israel sinan knecht; zigi muntigondie sinero mildidu.
 v. 55. So her sprach zi vnsen fateren Abrahame, inti sinemo samen ziuuerolti.

III. CANTICUM ZACHARIE.

- v. 68. Givvibit si truchtin got Israelo. Bithiu vuantha vuisotha inti teta losunga sinemo folke.
 v. 69. Inti arrichta horn heiliuns in huse Davids sines knechtes.
 v. 70. So her sprah thurub mund heilagero, thie fon auerolt vuarun sinero vuizageno.
 v. 71. Heil fon vsaren fianton, inti von henti allero thie vnsch hazzorun.
 v. 72. Zi tuonne mildida mit vsaren faterun; inti zi gihugenne sinero heilagun giuuozeffi.
 v. 73. Thero eidhusti thie er suor zi Abraham vsares mo fater sih uns zi gebanne.

- v. 74. Thaz vzan forhta fon hentin vnserò fianto ar-
lòste thionomes iun.
- v. 75. In heilagnesse inti in rechte fora imo, alle unsaren
tagen.
- v. 76. Thu knecht vuizago thes hobisten bisthu ginen-
nut. Fora feris vuarliho fora truchtines auuuzzi, zi
garuuenne sinan vugo.
- v. 77. Zi gebanne vuistnom heili sinemo folke, in for-
laznessi iro suntono.
- v. 78. Thurub inuouilu miltida unsares gotes, inten vui-
sotha unsih vfgan fon hohi.
- v. 79. Ioliuhten then thie thar in finstarnessin. inti in
scuuen todes sizzent, zi girihtenne vnsera fuozzi in
voug sibba.

IV. CANTICUM SIMEONIS Luc. 2.

- v. 29. Nv forlaz thu thruchtin thinan skalk, after thi-
nen vuortun in sibba.
- v. 30. Bitbiu vuantha gifahun minu ougun thinan heilant.
- v. 31. Then tu giantuurtites fora anuuze allero folco.
- v. 32. Lioth zi inrigannesse thiotono, inti zi diuridu thi-
nes folkes Israelo.

3. De Gothorum, qui hodie Tauricam Chersonesum
incolunt, lingvâ ita differentem prænominatus author
quendam iutroducit pag. 49: *Opera pretium mihi videtur
hoc loco inferere quæ Augerius Busbequius Caroli V. impera-
toris apud Turcarum imp. legatus, in suis de legatione Turci-
câ Epistolis, de gentis quæ hæc etiamnum tempestate Tauricam
Chersonesum incolit, lingvâ differit. Iuvabit enim non parum
meo quidem iudicio, peregrinarum imò v. patriæ nostræ, h. e.
Teutonica lingvæ studiosos, harum rerum cognitio. is itaq; E-
pistola 4. hæc habet: Non possum hoc loco præterire quæ
de gen-*

de gente accepi, quæ etiamnum incolit Tauricam Chersonesum, quam sæpè audiveram sermone, moribus, ore deniq; ipso & corporis habitu originem Germanicam referre. Itaq; me diu cupiditas tenuit videndi ab eâ gente aliquem, & si fieri posset, eruendi aliquid, quod eâ lingvâ scriptum esset; sed hoc consequi non potui: Casus tamen utcunq; desiderio meo satis fecit. Cum essent duo illinc delegati; qui nescio quas querelas nomine ejus gentis ad principem deferrent, meiq; interpretes in eos incidissent, memores quid eis mandâssem si id usu veniret, ad prandium illos ad me adduxerunt. Alter erat procerior, toto ore ingenuam quandam simplicitatem præ se ferens, ut Flander videretur, aut Bata-vus: alter erat brevior, compactior corpore, colore fusco, ortu & sermone Græcus, sed qui frequenti commercio non contemnendum ejus lingvæ ulum haberet. Nam superior vicinitate & frequenti Græcorum consuetudine sic eorum sermonem imbiberat, ut popularis sui esset oblitus. Interrogatus de naturâ & moribus illorum populorum, congruentia respondebat. Ajebat gentem esse bellicosam, quæ complures pagos hodieq; incoleret, ex quibus Tartarorum Regulus, cum expediret, octingentos pedites sclopetarios scriberet, præcipuum suarum copiarum firmamentum: primarias eorum urbes, alteram *Mancup* vocari, alteram *Sciuarin*. Ad hæc multa de Tartaris eorumq; barbarie: in quib. tamen singulari sapientia non paucos reperiri memorabat: nam de rebus gravissimis interrogatos, breviter atq; appositè respondere. Eâ de causa non temerè dictitare Turcas, reliquas quidem nationes scriptam in libris habere sapientiam, Tartaros libros suos devorasse, ideoq; in pectoribus

eam habere reconditam; quam promant cum opus sit & veluti divina fundant oracula. Nunc adscribam pauca vocabula de multis quæ Germanica reddebat: nam haud minùs multorum planè diversa à nostris erat forma &c. *Et paulò post inquit: pleraq; alia cum nostrâ lingvâ non satis congruentia usurpabat, ut: Ada, ovum. Ano, Gallinâ. Atochta, Malum. Boga, Arcus, Brunna, Fons. Borrotsch, Voluntas. Criter, Flere. Cadarion, Miles. Gadeltha, Pulchrum. Iel, Vita sive san tas. Ieltsch, Vivus, sive sanus. Iel vhurt, Sit sanum. Kilemsch Kop, Ebibe calicem. Marzus, Nuptiæ. Mycha, Ensis. Schuos, Sponsa. Schedijt, Lux. Schuualth, Mors. Stap, Capra. Statz, Terra. Telich, Stultus. Wichtgata, Album. Tzo Warthata, Tu fecisti. Ies Warthata, Ille fecit. Ich malthata, Ego dico. Jussus ita numerabat: Ita, tua, tria, fyder, fyuf, seù, seuene, athè, nyne, thyne, thynitz, thunetua, thunetria, &c. Viginti dicebat Stega, XXX. treithien. XL. furdeithien: Centum, Sada. Mille, Hazer. Quin etiam cantilenam ejus lingvæ recitabat, cujus initium erat hujusmodi: Wara Wara ingdolou, Scu te gira Galtzou, Hæmisclep dorbiza ea. Utuntur artic. tho aut the. Hactenus Busbequius de Gothorum Chersonensium lingvâ cum in vocibus, tum contextu.*

Quod lingvam verò Gothorum extraneorum attinet in communi, scripsit idem author commentariolum Anonymi cujusdam in Literas Gothicas, ex vetustissimo quodam codice argenteo (ut eum vocat) sumptas, & Notas Lombardicas. Deinde recensito quadruplici Alphabeto Gothico diversorum characterum, quorum priorum trium ait *Danielem Rogersum* nactum esse, alijsq; communicasse, primum quidem à præfecto Regio Gothlandiæ *D. Ioan. Bilde*, A. 1556. Alterum à Cancellario Danico, ante A. 36.

Tertium à C. *Danfæo* Oratore Gallico; quod planè convenit cum eo quod habet *Olaus Magnus* in-hist. Goth. Sueonumq; L. 1. C. 7. Quartum se à *Iosepho Scaligero* recipit accepisse. Ipsius præterea textus ponitur

Specimen

Lingvæ Gothicæ.

I. SALUTATIO ANGELICA, Luc. 1.

- v. 28. Fagino anstaiav dahasta, fan mith thus.
 v. 42. Thiutida thu in vinon, gah thiu thidol kran vi-thans theinis.

II. ORATIO DOMINICA, Matth. 6.

- v. 9. ATTA vnsar thu in himina, Weihnai namo thein.
 v. 10. Vimai thiadinaflus theins; Wairthai Wilga theins, sue in himina gah ana airthai.
 v. 11. H laif vnsarana thana sinteinan gif vns himma daga;
 v. 12. Gah aflet vns thatei sculanfligaima, sua sue gah Weis afletam thaim sculam unlaraim;
 v. 13. Gah ni briggais vns in fraistubngai; ak lausei vns af thamma vbilin, vnte theina ist thiu dancardi gah mahs gah Wulthus in aivvins, Amen.

III. CANTICUM MARIÆ VIRGINIS

Luc. 1.

- v. 46. MIKLEIDSAI Wala meina fan;
 v. 47. Gah sveigneid ahma meus du God anafgang meinama.
 v. 48. Vnte insack du h naigenai thinges seinaizes. sa̅ allis fram himmam vaudacgan mik alla kunga.

- v. 49. Unte catavvída mis mikeleia sa mahtiga ; gah vveih nam eis.¹
- v. 50. Gah armahairtei is in aldins alde thei mogandam ina.
- v. 51. Catavvída svvintheia in arma seinama ; distahida mikil thuhtansca hugdai hairtins seins.
- v. 52. Cadrausida mahteigans af stolam, gah vshauida ca h naivvidans.
- v. 53. Credens casotida thuite ; gah cabienandans infandida laufans.
- v. 54. Haibida Israël a thiumaca seinamma camunands armahair teins.
- v. 55. Svvasue rodida du attam vnsaraim, Abrahamaga gah fraivv is vnd aivv.

VI. CANTICUM SIMEONIS, Luc. 2. vers.

29. FRA leitai scalck teinana frauginond fan bivvaurda theinamma in gavvairthga:
30. Thande segun augona meina nasein theina.
31. Thoei manan vvides in an andvvairthga allaizo manageino :
32. Lihath du andhuleinai thiudon, gah vvulthu maanagein theinai Israël.

4. Tandem hujus declarationi theorematis lucis non parum foenerari is videri potuisset, qui ex duab. Formulis juramentorum præstitorum à Carolo & Ludovico Regibus Francorum lingua Romanâ sive Gallicâ veteri & Teudiscâ, quas habet idem author p. 67. Nec non ex præfatione Alfredi Regis Anglorum in Pastorale Gregorij Papæ Rom: veteri lingvâ Saxonica à seversum, cum versione haud multum abludente Anglicâ

interlineari p. 81. ut & harmoniâ vocabulorum Persicorum cum Teutonicis p. 87. vellet demonstrare linguarum congruentiam summam, injuriâ temporum posse in ingentem degenerare discrepantiam. Verum ne satyricum illud Horatianum in me quadret: ut omnibus & lippis notum & tantoribus videar referre, his super-sedebo.

XII. Rem ipsam quod concernit, fateor cum Scaligero l. 1. cap. 29. de caus. L. Lat. multæ operæ provinciam capessere, qui vocabulorum elaboraturus est deductionem; quippè quæ q: creatio est novi verbi ex prioris elementis: sibi enim quisq; placuit in verborum deductione; ergo quæ ipsi non inveniunt, nolunt esse ita: doceri namq; turpe putant. Cæterum neq; cum Varrone facio eumq; secutis, qui eruerunt omnia è Latinis, Græcisq; suas origines invidere; neq; Scaligero per omnia adstipulor, qui in originibus græcis oppidò subsistit: ait enim cit. loco: Nos cum sciremus magnæ Græciæ nomine priscos Ausones atq; Latinos frequentatos, reddidimus suis quancq; natalibus vocem. Et porro c. 69: Satis enim, ait, nobis sit scire multa à Græcis deducta esse, in quorum principijs sani fuerit hominis acquiescere. Scilicet in eo Græculos sectatus est bonus vir, qui sibi nimium in derivandis à suâ lingua vocibus placent. Sic n. Cic. l. 2. de orat. ait: Homines Græculos controversa verbi tamdiu torquet etc. Unde Freinsheim. Com. in Curt. lib. 4. c. 7. ad vocem Hammonis: Sic potius, inquit, scribendum credam, quam Ammonis, facit inter alia & Festi epitoma, quæ serie literarum concepta, adspirationem inesse voci apertè testatum facit. Nec valde moveor quod vox ἄμπε, quod arenam signat; unde nomen de astro factum volunt, adspirationem non agnoscit. Scimus enim in nominibus haud paucis idem accidisse, postquam
aliam

aliam in linguam migraverunt. Nec de Originatione illâ nimis certum est: nam sanè quàm liberales fuere Graculi, in omnium ferme nationum locorumq; nominibus ex suo sermone deducendis. Deinde alijs notationibus vocis ab Herod. Diodoro Sic. Eustath. & Beroso, nec non phil. Mel. accitis, approbat eam quam supra Exerc. II. pag. 27. prop. 28. posueram; quibus addi possunt quæ prop. habentur hujus Exerc. 14. hâc eadem paginâ.

XIII. Potius igitur *Christiano' Becmano Bornensi de originib; Ling. Lat. consentio, qui rectè quidem Græcis largitur acquiescendum esse, ubi aliud principium vel nullum, vel obscurius vel ineptius fuerit. Alioquin, si fieri potest, à Græcis transeundum ad Hebræos. Ibi quies: ibi principium, quo nihil prius, nihil verius, nihil sanctius.*

XIV. Nunc eâ, quâ fieri brevitate poterit, illas solum dictiones Latinas nominabo ordine alphabetico, quæ ex utraq; Lingvâ & græcâ & hebræâ simul videntur esse oriundæ, eademq; non universas; foret enim hoc immensi laboris: verum natas sub ipso stylo: A. Absis vel apsis, arcus rotæ, g. ἀψίς ab ἀπρω νεστό, h. Aphad, aptavit. Abyssus, g. ἄβυσσος, ab α & βυσσός jonicè, pro βυθός fundus, vel βάθος, idem: H. Pachath fovea, item Batah vastitas profunda. Achæmenes, ἀχαμένως, nomen primi regis Persarum, authore Herodoto: unde Achæmenij & Achæmenia, ab H. Chammanim, idola toties à prophetis populo Dei exprobrata; à Chamman, caluit: unde Chamma Sol, Apollo, & Chamman solarium; item simulachrum Hammonis leu-jovis, extructum in loco excelsio calori solis exposito. A. cus, ris, g. ἄχυρον arista, palca, h. Achar turbavit, excussit, Adeps faciliè ex h. Taphasch, pingvis f. Adytum, gr. δύω ingre-

ingredior, inde etiam est Latinum *induo*, h. *Iadah*, *Dab*,
 subiit. *Ædes* g. α priv. & ἰδέν, domus enim resp.
 campestrium opaca est; h. *Eden* basis. *Æger* gr. ἀργός
 labore vacuus & q: officio superledens; h. *Raga* ruptus
 est, rigit. *Ærumna*, gr. αἶρο μίνη, ab αἶρω tollo; h. *Ha-*
lam conquassavit. *Æstus* gr. ἐσχάρα ab *Esch* ignis. *Æs*,
 gr. βίβη, ætas, h. *Esh* tempus vel *Erez* terra. *Æther*,
 αἰθήρ, h. *Adar* splenduit. *Ager*, ἀργός, h. *Akar* agricola,
 vel *Ickar* q: ἰσχ car vir agri. *Agger* gr. ἄγω duco; h.
Agar congestit. *Agnus* ἀμνός q: ἀγνός, quod sit ho-
 stia pura, h. *Hagag* sanctus f. *Ago*, ἄγω h. *Nābag*, *Ag* du-
 xit, egit. *Agmen* gr. ἀγέλη grex, h. *Egel* vitulus, bos,
 qui gregem faciunt. *Ascia*, axis ἀξίνη h. *Maatsad* secun-
 ris. *Albus* ἄλφω, λευκός, h. *Laban* conditus, albus. *Al-*
geo, ἀλγέω h. *Al* non *kum* surgere. *Alvus* h. *Allon* idem
 vel *quercus* secundum Hieron. *Alfina*, ἀλσῶδες quod
 delectetur ea herba opacis, h. *Aschel* nemus. *Altus* παρὰ
 τὸ ἀλλεῖναι salire, ascendere, h. *Alah* ascendit. *Ama-*
rantus ἀμάραντος, flos nunquam marcescens, ἀ μαρά-
 νω marceo, h. *Makak* marcuit. *Amo* ab ἄμα simul, u-
 na, h. *Amam* conjunctio: amor enim est affectus unio-
 nis. Item h. *Chamah* arsit. Unde *wirg.* de lib. Cæco
 carpitur igni. *Amplus* q: ἀνάπλο cont. ἀνάπλες ἀ
 πλέω navigo, item πλέη plenus h. *Pille* separavit, ex-
 tulit. *Amurca*, ἀμοργή sordes olei, h. *Marak*, purgavit.
Ango, ἄγχω stringo, h. *Nagas* angustavit. *Animus*, a-
 nima, gr. πνεῦμα, h. *Nephesch* idem, ἀ *Nippesch* respi-
 ravit. *Annus* ab ἄμφι circum; h. *Schanah* idem. Item *R.* i-
 teravit. *Aptus* παρὰ τὸ ἀπτειν aptare, h. *aphad*, aptavit.
Aspis πύθων, h. *Peithen*. *Aqua* (præterquam quæ prius di-
 cta) κύμα fluctus, h. *Gimme* inundavit, ἀχέλω v. ἀ λὼ
 lao

lavo, & ἀρα quod olim fuit aqua. hæc originatio *Scaliger*, illa *Becmanno* placet. Ara, gr. ἀρά supplicatio, h. *Naarah* nudatus, effusus est, quia in aris sanguis hostiarum fusus est. Potius quam juxta *Becman.* de orig. L. L. p. 100, à *Bamah* excelsum esse. Araneus ἀράχης h. *Arag* texuit. Arbor *Prisc.* l. 6 à robore: alijs ab arvo, sed hic non est subsistendum; itaq; gr. βρύειν significat pullulare; hinc germ. *Brüten* pullos excludere, h. *Ravah* crevit, multiplicatus est. Arceo, ἀρκέω propulso; *Harak* pepulit. Ardeo, quibusdam ab ἀρδῶ per antipl. alij ab ἄρω sicco, splendo; h. *Baar* arsit. Argentum, ἀργυρῶ, ἀργύρον, h. *Ragan* murmuravit, obstrepuit: sæpissimè enim illud materia litis est, præferim inter potentiores, *Prov.* 16: 28: ibi enim eadem vox occurrit rationem derivationis facete declarans. Arguo, ἀργέω, ferio, cesso; item castigo: sic h. *Nirga* quietus f. sed *Raga* dirupit. Aries, κριῶ, idem, κερῶς cornu: ab hujus enim animalis pugnacis figura dicta est machina bellica *Cæs.* l. 7. de *B. Gal.* *Cic.* l. 1. off. *Liv.* l. 1. *Corn.* *Nep.* h. *Arieh* leo: uni enim animalium nomini hebræo, plura nonnunquam respondent latina, conf. *Exerc.* 4. p. 88. Arma, ἀρμῶς concinna compages, q: agmen, & ἀρμῶς currus, *Act.* 8: 28, è curribus enim olim pugnabant, h. *Rom* altum esse, vel potius *Ramah* jaculatus est; huc facit etiam *Raam* fremuit. Arrha, arrhabo, ἀρῆαβῶν, h. *Era-* *bon*, à R. Arab promisit. Artus, ἀρῆρον ab ἀρῶ apto; h. *Ratat* horror: obstructis quippe arteriarum canalibus, per quos spiritus vitalis in corde generatus ad cerebrum ascendit, tremor singulis contingit membris, juxta illud poetæ: *Obstupui steterunq; coma vox faucibus hæsit.* Arvum, ab aro, hoc ab ἀρῶ, ἀρρα, unde rus; h. *Charasch* aravit.

aravit. Ascenas, i. e. Antistes religionis, Hom. Iliad. β.
Ασκάριος θεοεδής, ab H. *Esch* ignis & *Kohen* sacerdos.
 Inde orti sunt Ascanij, quorum sedem primùm fuisse in
 minori Asia ait *Becmanus*; conjecto fuisse etiam in Italia
 eorum habitationem: quippè *Ascanius* procul dubio à ne-
 pote *Japheti* & filio *Gomeri* Ascenâ oriundus, *Æneæ*
 filius erat, fugæ laborumq; in quærendis sedibus, patris
 socius, Liv. l. 1. ab V. C. Horum progeniem veteris Sax-
 onix portionem, quæ nunc *Ascania* dicitur, tenuisse ad-
 modum credibile est; cui proximum est etiam oppidum
Ascherfleben: & hinc esse, quod hodierni Judæi per *synecd.*
 part. Germanos *Ascenazim* nominent, dicantq; suâ lin-
 gvâ: *Caphatsta, ledabber, ascenasit*: visne loqui Germanice?
 Germaniæ verò universalis vox, si *Gomeri*, ut *Adriano Lu-*
nio placet, familiæ natales debeat: filium enim alterum
Thogarma habuit, potiùs tota diceretur *Ascania*, quam *Ger-*
mania, prioris enim filij posteros huc migrâsse verisimi-
 limum ex dictis est, posterioris verò non item. Quinimo
 B. Luth. super Ezech. 38: 6. ait: *Gomer vnd sein son Togar-*
ma halt ich/ sindt die Wenden/ denn am Zurichischen hofte redet
man wendisch. *Aslur*, gr. *ἀσλῦς* ☉, beatissimus, h. *Aschar* felix.
Asinus, ὄν ☉, *ὄνισκος*, ὄνα γρ ☉; h. N. *Næzal* piger factus
 est: item *Anak* rudere, vociferari. *Astrum*, ἀστρὸν vel ἀστῆρ;
 h. *Scharaf* fulgur, lux. *Astylum*, ἀστυλ ☉, tutus à σύλη præda,
 h. *Eschel* nemus sacrû, vel *Schalal* spoliavit. *Audio* ἀπὸ τῆς ἀυ-
 δῆς à voce, aut αὐτῶ i. e. *αυτῶ* h. *Schama* audivit. *Auris*, ὄσ,
 h. *Odsen* idem. *Aveo*, ἐνχομαι, h. *Avah* voluit. *Augeo*, αὐξῶ h.
Jasaph addidit. *Audax* à δαῦχ ☉ h. *Dalak* ausus est. *Au-*
la, αὐλή, h. *Iv* vel iniquè egit, secundum tritum: *excantaulâ*,
qui volet esse pius. *Aurum* ab αὐρὸς, thesaurus *θησαυρὸς*; h. *Aor*
 vel *Or* splendor. *Austerus*, αὐστηρὸς asper; h. *Basar* uva im-
 matura; unde *S. bister/ bitter*.

DN. RESPONDENTEM,

Optimi parentis filium non degenerem,

P R Æ S E S.

Qui sua non largè lactaverit ora latino
 Fonte, cui satis est promere sensa animi,
 Non contemnendos poterit convolvere fructus;
 Clarus erit nunquam, credere tute queas.
 Summi si ad turrim grassari passibus amplis
 Eloquij pergas Brochi, eris hinc celebr!

Optima spei Adolescens,

Politissime Dn. Magne Brochi,

Integer jam ferè præterlapsus est annus, postquam jucundâ tua necessitudine uti cœperim; ex quo sane tempore, quantam de te spem cumulaverim, cum ingenium, humanitatem, diligentiam, ac summam deniq; tuam omnibus in rebus industriam, indies magis magisq; perspexerim, eloqui neutiquam possum. Itaq; optimè nunc tibi consulis, quod eximios studiorum tuorum profectus, quos ego tacita venerationè hæctenus sum amplexus, publicè testatos facis: Dum Præcellentissimo sub Præside, materiam apprimè quidem difficilem, summè tamen necessariam, Originationem Lingvæ scilicet Latine defendendam suscipi. Cujus vastissimi sanè aquoris, quanta sit profunditas, Philologiæ studio adiecti satis superq; declarant. Unde etiam non pauci tadio immensi laboris studium, proh dolor! Philologicum planè intermittunt. verum quam malè sibi consulant, experientur olim propria ignominia & damno. Si verò querat quis quanta sit Latini sermonis vel necessitas vel jucunditas, illam certè sciat esse tantam, ut nemo ad veram solide eruditionis gloriam aspirare valeat

valeat, nisi probè dulcissimum Latini sermonis saporem degustaverit. Stenim quis sensa animi, ritè explicabit, nisi accuratâ sermonis hujus cognitione imbutus fuerit? hanc verò tam magnam, ut nihil suavius vel jucundius esse possit, quam aut ipsè ornatè loqui, aut alium ornatè loquentem benè intelligere. Quare non immeritò veteres Romani tantopere sibi, de nativa sermonis hujus elegantia, gloriati sunt, ut Romanum vigere imperium, ubicunq; lingua romana dominaretur, constanter affirmarint. Sed quid longius in laudes lingua Latina excurò? Tibi certè Politissime Brochi omni nisu huic studio incumbenti, ac intemius vastissimum originationis oceanum perlustranti, tibi inquam quem nec dura laboris asperitas deterrere, nec seva fortuna tempestas avocare poterint, tantum nunc surgit decus, quo majus ne ipse quidem in tenera hæc ætate tua capere possis. Perge itaq; ut benè cepisti, Deo atq; ingenio tuo fretus ad studium summa laudis etiamnum contendere. Non enim ignoras quam magnum laboris onus sustineas, incredibilem optimorum parentum tuorum expectationem, quam una re facilimè vinces, si in ijs artibus, quibus ea laudes, quarum gloriam & tu adamas, comparantur, statueris porrò esse desudandum. Non tenebo te pluribus, cum sciam te tua sponte satis incitatum esse; hæc autem testificandi amoris mei causâ intermittere non potui, quo Divina etiam tutela totum te commendatum volo, Deum supplicibus suspirijs venerans, ut captis tuis ex alto benedicat. Vale & mihi ut cepisti etiamnum favere perge. Dabam Aboæ die 19. Aprilis Anno g. 1660.

JOHANNES Kialman
Ubsal. Reg. Al.

